

Trondheim kommunale pensjonskasse

Årsrapport 2018

INNHold

Styrets årsberetning for 2018	3
Resultatregnskap.....	10
Balanse pr. 31. desember	12
Kontantstrømoppstilling	14
Oppstilling over endringer i egenkapital	14
Noter til regnskapet	15
Regnskapsprinsipper	15
Note 1 - Kapitalavkastning	19
Note 2 - Fordringer på og investeringer i verdipapirer utstedt av foretak pensjonskassen er opprettet for	19
Note 3 - Utlån og fordringer som måles til virkelig verdi.....	19
Note 4 - Aksjer og andeler	20
Note 5 - Ansvarlig lånekapital i andre foretak	22
Note 6 - Andre forpliktelser	22
Note 7 - Pensjoner m.v	22
Note 8 - Endring i forsikringsforpliktelser.....	23
Note 9 - Forsikringsforpliktelser – bransjefordeling	23
Note 10 - Solvensmargin	24
Note 11 - Lønns- og pensjonskostnader egne ansatte	24
Note 12 - Ytelser og lån til ledende ansatte og styret	25
Note 13 - Forsikringsrelaterte driftskostnader og andre kostnader	25
Note 14 - Skattekostnad	26
Note 15 - Resultatanalyse.....	27
Note 16 - Flytting til og fra pensjonskassens pensjonsordning	27
Note 17 - Poster utenom balansen.....	28
Note 18 - Beskrivelse av pensjonsordningen	28
Note 19 - Virkningen av endringer i forutsetninger.....	29
Note 20 - Transaksjoner med nærstående parter	30
Note 21 - Finansiell risiko knyttet til finansielle instrumenter	30
Note 22 - Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi over resultatet.....	33
Note 23 - Investeringseiendommer	33
Note 24 - Investeringer som holdes til forfall	34
Note 25 - Obligasjoner og obligasjonsfond	34
Note 26 - Utlån og fordringer til amortisert kost (obligasjoner med pant)	35
Note 27 - Finansielle derivater	35
Note 28 - Evigvarende ansvarlig lån	35
Note 29 - Reassuranse	35
Note 30 - Innskutt egenkapital	35
Forsikringsteknisk oppgjør.....	36
Aktuarerklæring	37
Revisors beretning	38

STYRETS ÅRSBERETNING FOR 2018

1. Innledning

De viktigste nøkkeltallene for TKPs virksomhet i 2018, med tilsvarende tall for 2017 i parentes:

Verdijustert avkastning:	1,42 % (4,88 %)
Forvaltningskapital:	13.821 mill. kr. (13.176 mill. kr.)
Driftskostnader:	33,8 mill. kr. (31,0 mill. kr.)
Antall aktive medlemmer:	13.357 (13.160)
Antall pensjonister:	8.398 (8.005)

2018 markerte foreløpig slutten på en historisk lang oppgangstid i aksjemarkedene. Selv om nivåene på mange av verdens børser midtveis i året var nær «all time high», endte aksjeåret 2018 med negativ avkastning både for norske og internasjonale aksjer.

Strategien for kapitalforvaltningen i TKP tar høyde for at nedgangstider kan komme. Det er i slike perioder viktigheten av å ha en robust sammensatt portefølje kommer tydelig frem. Det er derfor gledelig å kunne konstatere at vår avkastning i 2018 på 1,42 % er på linje med de aller beste sammenlignbare pensjonskasser. Avkastningen var riktignok negativ i vår aksjeportefølje, som ved årets slutt utgjorde drøyt 20 % av den totale forvaltningskapitalen. En solid renteforvaltning, samt god avkastning i aktivklassene private equity og eiendom, bidro positivt til det gode forvaltningsresultatet.

I en pensjonskasse er det viktig at selve forsikringsvirksomheten utvikler seg på en god måte. Dette gjenspeiler seg bl.a. i risikoresultatet, som i 2018 ble på hele 88 mill. kr. Årsaken til det gode risikoresultatet kan i noen grad tilskrives arbeidet Trondheim kommune gjør for å redusere sykefravær og uførhet. Antall nye uføretilfeller i 2018 er det laveste TKP har registrert på mer enn 10 år!

Halvparten av risikoresultatet, samt avregning på reguleringspremien og såkalte ikke-forsikringsbare ytelser, tilføres kundenes premiefond med totalt 92,5 mill. kr.

TKPs hovedoppgave er å foreta korrekte pensjonsberegninger og – utbetalinger. Heller ikke i 2018 ble det registrert driftsavbrudd eller forsinkelser av betydning. Arbeidet med å tilrettelegge vår saksbehandling og våre systemløsninger med tanke på innføring av ny offentlig tjenstepensjon i 2020 er i full gang, både internt og i samarbeid med våre leverandører. Det samme gjelder forberedelsene med å integrere Klæbu kommunes ansatte når sammenslåingen med Trondheim trer i kraft fra neste årsskifte.

Som arbeidsgiver i finansnæringen tilbyr TKP 14 interessante og utviklende stillinger. Arbeidsmiljøet er svært bra, noe et lavt sykefravær gir et godt uttrykk for.

Styret og administrasjonen i TKP takker Trondheim kommune og alle andre kunder og samarbeidspartnere for et meget godt samarbeid i 2018. Vi vil gjøre vårt ytterste for å opprettholde det gode samarbeidet også i årene som kommer.

2. Virksomheten

Trondheim kommunale pensjonskasse ble etablert i 1913. TKPs formål er å yte alders- og uførepensjon til medlemmene og ektefelle- og barnepensjoner til deres etterlatte. Pensjonsordningen er en offentlig tjenstepensjonsordning etter Hovedtariffavtalen for kommunal sektor. Aktive medlemmer er omlag 13.400 ansatte i Trondheim kommune og 18 såkalte konsernheter, dvs. virksomheter eiet av, eller med nær tilknytning til kommunen. Om lag 8.400 personer får månedlig utbetalt pensjon fra TKP.

TKP er en selvstendig juridisk enhet, og virksomheten er i hovedsak underlagt det samme regelverket som gjelder for finans- og forsikringsbransjen. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens midler, og pensjonskassen hefter ikke for kommunens forpliktelser. Pensjonskassen står under tilsyn av Finanstilsynet.

Virksomheten ledes av et styre på syv medlemmer. Fem av styremedlemmene oppnevnes av Trondheim bystyre, og to av arbeidstakernes organisasjoner.

Pensjonskassens overordnede mål er å være Trondheim kommunes foretrukne pensjonsleverandør. Dette skal pensjonskassen oppnå ved å forvalte og finansiere utbetalingene til nåværende og fremtidige pensjonister på en slik måte at behovet for tilskudd til pensjonsordningen fra arbeidsgiverne blir lavest mulig på sikt.

Virkemidlene er god avkastning på den kapitalen pensjonskassen har til forvaltning, samt en kostnadseffektiv drift av virksomheten. Pensjonsløftet kommunen og de øvrige arbeidsgiverne gir sine ansatte skal innfris over en lang periode. Samtidig skal kortsiktige regulatoriske dekningskrav oppfylles. Ved forvaltningen av pensjonskassens kapital må begge hensyn søkes ivaretatt innen rammen av forsvarlig risikoeksponering.

Videre skal pensjonskassen yte god service til medlemmer og arbeidsgivere. Det innebærer at det skal gis god informasjon om rettigheter og plikter, og at pensjoner utbetales til rett person med riktig beløp til rett tid.

3. Redegjørelse for årsregnskapet

TKP har oppnådd et positivt regnskapsmessig resultat i 2018 selv om den bokført avkastningen ble lavere enn den garanterte renten. 2018 har vært et krevende år med betydelige svingninger i finansmarkedene. Det er derfor gledelig at den verdijusterte avkastningen er på samme nivå som de beste pensjonskassene. I tillegg gir risikoresultatet, administrasjonsresultatet, premie til avkastningsgaranti og resultat for selskapsporteføljen positive bidrag.

Bufferkapitalen etter disponering av årets resultat er om lag uendret fra starten av året. Lavere avkastning enn den garanterte renta har redusert bufferkapitalen, mens overføring av 50 % av risikoresultatet til risikoutjevningfondet, og øvrige resultatelementer, har økt bufferkapitalen.

Resultatet på kollektiv- og selskapsporteføljen er fordelt på følgende resultatelementer (mill. kr.):

	2018	2017
Brutto inntekter fra investeringer i kollektivportefølje	171,3	546,9
Avsatt til kursreguleringsfond	50,3	-270,6
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	221,6	276,4
Garanterte renter	-273,3	-262,5
Renteresultat	-51,7	13,9
Samlet premie til administrasjonen	64,9	59,5
Herav til administrasjonsreserve	-21,9	-20,5
Forsikringsrelaterte kostnader	-33,0	-30,3
Administrasjonsresultat	10,0	8,7
Risikoresultat	87,9	39,9
Premie til avkastningsgaranti	15,5	15,0
Resultat av teknisk regnskap før disponering	61,7	77,5
Renteresultat overført til tilleggsavsetninger	53,3	-13,3
Renteresultat overført til premiefond	0,0	-0,6
Risikoresultat overført til premiefond	-43,9	-39,9

Resultat kollektivporteføljen	71,1	23,7
Resultat selskapsporteføljen	11,2	49,8
Totalresultat før andre resultatkomponenter	82,3	73,4

3.1 Risikoresultat

Risikoresultatet skal vise om pensjonskassen utvikler seg forsikringsmessig som forventet. Risikoresultatet fremkommer som følge av om levealder, dødelighet og uførhet i perioden avviker fra det som er forutsatt i premietariffene. Årets premier antas å være tilstrekkelige, og i et normalår vil man som følge av marginer i tariffene oppleve risikooverskudd. Risikoresultatet vil kunne svinge fra år til år.

Risikoresultatet ble 87,9 mill. kr, og skyldes i stor grad overskudd på uførepensjon. Erstatningsavsetningene er opprettholdt med 200 mill. kr, og utgjør om lag 1,9 % av premiereserven. For å styrke bufferkapitalen overføres ca. 44,0 mill. kr (50 % av risikoresultatet) til risikoutjevningfondet.

3.1.1 Premieinntekter

Premiene er kjønns- og aldersnøytrale i samsvar med Hovedtariffavtalens bestemmelser. Pensjonskassen tilføres premie hvert år som er tilstrekkelig til å dekke forpliktelsene i henhold til inngåtte forsikringsavtaler.

De samlede premieinntektene var i 2018 917,4 mill. kr mot 814,7 mill. kr i 2017. Økningen skyldes hovedsakelig høyere reguleringspremie i 2018 enn i 2017. Avregning av reguleringspremie og ikke-forsikringsbare ytelser medfører en samlet tilbakeføring til kundenes premiefond med 48,5 mill. kr. Antallet medlemmer (aktive og fratradte) har økt fra 41.697 ved utgangen av 2017 til 43.524 ved utgangen av 2018.

3.1.2 Pensjonsutbetalinger

Ved utgangen av 2018 løper det totalt 8.398 pensjoner i TKP, dvs. en økning på 393 fra året før. Gruppen alderspensjonister har økt med 337, mens antallet uførepensjonerte viser en økning på 25. Totalt antall med ektefelle- eller barnpensjon viser en nedgang på 7. For øvrig er det en økning i antall AFP-pensjonister med 38.

Netto utbetalte pensjoner utgjorde 461,5 mill. kr mot 433,0 mill. kr i 2017, dvs. en økning på 6,6 %.

3.1.3 Pensjonsforpliktelser og avsetning til premiereserve

Brutto premiereserve har økt fra 10.291 mill. kr fra utgangen av 2017 til 10.871 mill. kr ved utgangen av 2018, dvs. en avsetning i det forsikringstekniske regnskapet med 580 mill. kr. Gjennomsnittlig garantert rente ved utgangen av 2018 er 2,52 %.

I brutto premiereserve inngår erstatningsavsetningen med 200 mill. kr. Erstatningsavsetningen, som er uendret fra 2018, gjelder påløpte, ikke rapporterte erstatninger og rapporterte, ikke oppgjorte erstatninger. Administrasjonsreserven inngår også i brutto premiereserve med 310,8 mill. kr, lik 3,00 % av premiereserven mot 2,87 % ved utgangen av 2017. Det tas ikke sikte på ytterligere opptrapping av administrasjonsreserven utover 3,0 % av premiereserven. Administrasjonsreserven er ment å dekke administrasjonskostnader i pensjonskassens restlevetid dersom kassen skulle avvikles.

3.1.4 Premiefond

Pr. 31.12.2018 er totalt premiefond på 183 mill. kr, en netto økning på 34 mill. kr i løpet av året. Trondheim kommunes andel av premiefondet er 164 mill.kr, resten tilhører øvrige arbeidsgivere.

3.2 Renteresultat

Renteresultatet er forskjellen mellom den bokførte avkastningen og den årlige rentegarantien til medlemmene. Renteresultatet i 2018 på -51,7 mill. kr, (etter tilførsel fra kursreguleringsfondet med 50,3 mill. kr) medfører en realisert avkastning som er lavere enn den gjennomsnittlige årlige rentegarantien på 2,54 %. Renteresultatet på

-51,7 mill. kr. dekkes av tilleggsavsetningene. Etter disponering av årets resultat utgjør kursreguleringsfondet ca. 6,3 % av premiereserven, og tilleggsavsetningene utgjør omlag to års rentegaranti.

3.2.1 Kapitalforvaltningen

Formålet med kapitalforvaltningen er å sørge for at pensjonskassens eiendeler investeres slik at det oppnås best mulig avkastning innenfor forsvarlige rammer og innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk.

Valg av overordnet strategi vil normalt være avgjørende for avkastningsresultatene sett over en lengre periode. Dette gjelder spesielt fordelingen mellom rentepapirer og aksjer, som i stor grad avledes av bufferkapitalsituasjonen og risikoevne. På linje med andre kommunale pensjonskasser har TKP holdt en moderat risikoprofil. I løpet av 2018 har TKP økt aksjeandelen (inkl. private equity) til om lag 20 %. TKP har hatt følgende fordeling på aktivaklasser ved utgangen av de to siste årene:

Aktivklasse	2018	2017
Bankinnskudd	3,9 %	3,3 %
Omløpsobligasjoner	43,0 %	50,9 %
Obligasjoner til amortisert kost	21,1 %	18,6 %
Eiendom	10,4 %	8,4 %
Aksjer	18,1 %	12,4 %
Alternative plasseringer (Hedgefond og private equity)	3,5 %	6,4 %
Totalt	100 %	100 %

TKPs verdjusterte kapitalavkastning for 2018 ble 1,42 %, mot 4,88 % i 2017. Etter overføring fra kursreguleringsfondet med 50,3 mill. kr. utgjør den bokførte kapitalavkastningen 1,95 %. Siden kunde- og selskapsmidlene er under felles forvaltning er avkastningen identisk i begge porteføljene. Sett i lys av de nevnte markeds- og rammebetingelser er det styrets oppfatning at resultatet i 2018 er godt.

Fordelt på aktivaklassene var verdjustert avkastning i pensjonskassen de to siste årene:

Aktivklasse	2018	2017
Bankinnskudd	1,4 %	1,2 %
Omløpsobligasjoner	1,3 %	2,4 %
Obligasjoner til amortisert kost	4,0 %	4,3 %
Eiendom	7,4 %	9,1 %
Aksjer	-6,4 %	18,3 %
Alternative plasseringer (Hedgefond og private equity)	4,4 %	3,5 %
Totalt	1,4 %	4,9 %

TKP har fastsatt et eget etisk regelverk, som baserer seg på de etiske retningslinjene til Statens Pensjonsfond Utland og KLP.

3.2.2 Tilførsel av egenkapital

Vedtaket i Trondheim bystyre i 2016 om årlig egenkapitaltilførsel ble fulgt opp også i 2018 ved at TKP ble tilført 30,9 mill. kr i ny egenkapital tilsvarende 0,3 % av premiereserven ved utgangen av 2017. Trondheim bystyres vedtak 31. august 2017 om en dynamisk rentegarantipremie medfører at renterisikoen på forpliktelsene i det vesentligste er overført til kommunen ved lavere lange markedsrenter enn den årlige rentegarantien. Pensjonskassen legger derfor til grunn at bufferkapitalen i stresstesten hovedsakelig kan forbeholdes markedsrisiko knyttet til plasseringene i verdipapirmarkedet. Dagens soliditet er akseptabel, og det tas sikte på å opprettholde dagens risikonivå, først og fremst gjennom å opprettholde en aksjeandel på om lag 20 %.

3.2.3 Finansiell risiko

Den finansielle risiko i pensjonskassen er hovedsakelig evnen til å innfri den årlige avkastningsgarantien på kort og lang sikt. Dette stiller krav til at kapitalen investeres i ulike verdipapirer og andre eiendeler med akseptabel avkastning til akseptabel risiko, samtidig som pensjonskassen må utforme og utøve sin risikostyring innenfor de rammer som følger av lovgivning og øvrig regelverk.

Sammensetningen av de finansielle eiendelene følger av pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi. Strategien etablerer retningslinjer for sammensetningen av finansielle eiendeler gjennom prinsipper og rammer for pensjonskassens risikostyring. Målet med risikostyringen er å opprettholde en god risikobærende evne og fortløpende avpasse den finansielle risiko til pensjonskassens soliditet. Sett i lys av at pensjonskassen følger en moderat risikoprofil, og med de gitte markeds- og rammebetingelser, har pensjonskassen hittil skapt tilfredsstillende avkastning.

TKPs styre gjennomgår årlig strategien for kapitalforvaltningen. De interne rammer og retningslinjer omfatter fordeling på aktivklasser og sektorer, med sikte på en hensiktsmessig spredning. De hovedtypene av verdipapirer, aktivklasser, som kan være aktuelle å plassere TKPs kapital i, er utsatt for finansiell risiko. Strategien søker å utnytte at aktivklassene normalt svinger i utakt, slik at det kan oppnås høyere totalavkastning til begrenset risiko.

Spesielt viktig for TKP er den markedsrisiko vi eksponerer oss for. Markedsrisiko er knyttet til risikoen for at pensjonskassens verdier reduseres som følge av en uventet og ugunstig markedsbevegelse. Kapitalforvaltningsstrategien, og derigjennom markedsrisikoen, er tilpasset den risikotoleransen TKP har. Forvaltningskapitalen er inndelt i kollektivporteføljen (kundernes pensjonsmidler) og selskapsporteføljen (pensjonskassens egne midler), men midlene er under felles forvaltning.

3.2.4 Risikostyring og soliditetskapital

Evnen til å ta større risiko avhenger av bufferkapital til å møte de kraftigere svingningene som normalt inntreffer i markeder og aktivklasser med noe høyere risiko. TKP gjennomfører stresstester i samsvar med anbefaling fra Finanstilsynet. TKPs soliditetskapital er relativt god ved utgangen av 2018, og gir akseptabel handlefrihet i kapitalforvaltningen. TKPs fremste risikomål er stresstesten, og status ved utgangen av året var:

Stresstest I	2018	2017
Markedsrisiko	1.891	1.795
Forsikringsrisiko	620	392
Motpartsrisiko	13	19
Operasjonelle risiko	52	52
Diversifiseringsgevinst	-388	-270
Samlet tapspotensial/risiko (mill. kr.)	2.188	1.998
Bufferkapital (mill. kr.)	3.210	2.903
Bufferkapitalutnyttelse	68 %	68 %

Dette gir en bufferkapitalutnyttelse på 68 %, som er samme nivå som ved utgangen av 2017. Bufferkapitalutnyttelsen er innenfor kapitalforvaltningsstrategiens målsetting for stresstest I. Bufferkapitalutnyttelsen etter stresstest II var 47 % (mot 41 % ved utgangen av 2017).

Det er innført et nytt bindende kapitalkrav for pensjonskasser fra 1. januar 2019. De kvantitative plasseringsbegrensningene i kapittel 4 i forskrift om pensjonsforetak ble opphevet fra samme tidspunkt.

Som erstatning for begrepet bufferkapitalutnyttelse innføres solvenskapitaldekning; definert som ansvarlig kapital delt på solvenskapitalkravet. Det nye kapitalkravet er basert på en justert stresstest 1. Solvenskapitalkravet utgjør 1.877 mill. kr (lik tapspotensialet i tabellen ovenfor redusert med 15 % pga. den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt). Den ansvarlige kapitalen utgjør 3.270 mill. kr (tilnærmet lik bufferkapitalen i tabellen ovenfor). Solvenskapitaldekningen ved utgangen av 2018 blir da 173 %, og minimumskravet er 100 %.

Solvensmargin kapitalen har økt noe i 2018 pga. økt opptjent egenkapital og kapitaltilførsel fra kommunen. Solvensmargin kravet har også økt pga. vekst i premiereserven. Solvensmargin dekingen utgjør 344 % ved utgangen av 2018 mot 346 % ved forrige årsskifte.

3.2.5 Kontantstrøm

Netto kontantstrøm fra drift av pensjonsvirksomheten i 2018 utgjorde 405 mill. kr, kontantstrømmene fra finansielle eiendeler er -341 mill. kr., og kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter 27 mill. kr. Bankinnskudd økte fra 441 mill. kr. til 532 mill. kr. ved utgangen av året.

3.3 Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultatet er årets administrasjonsinntekter (1,2 prosentpoeng av totalpremien) fratrukket andel til administrasjonsreserve og årets kostnader. Administrasjonsresultatet i 2018 er på 10,0 mill. kr (mot 8,7 mill. kr i 2017).

TKPs totale administrasjons- og driftskostnader er på 33,8 mill. kr. i 2018. Administrasjons- og driftskostnadene utgjør 0,24 % av total forvaltningskapital ved siste årsskifte, dvs. at de er på om lag samme nivå som de senere år.

4. Personal og miljø

TKP har 14 fast ansatte medarbeidere, hvorav 1 har arbeidet deltid og 1 har vært sykemeldt deler av året. Antall årsverk ved utgangen av 2018 er 13,3. Av 14 ansatte er 6 menn (43 %). I TKPs styre for 4-årsperioden 2015-19, er kvinneandelen på 43 %. Pensjonskassen tilstreber likestilling. TKP er medlem av Kommunenes Sentralforbunds arbeidsgivervirksomhet for bedrifter.

Sykefraværet i 2018 har i alt vært på 271 dager, tilsvarende ca. 8,4 % av total arbeidstid, mot 3,8 % i 2017. Sykefraværet skyldes i hovedsak en enkelt medarbeiders langtidssykefravær. Sykefraværet i den øvrige arbeidsstokken har vært 1,2 %. Det har i 2018 ikke vært skader eller ulykker av noen art på arbeidsplassen. Pensjonskassen tilstreber et godt arbeidsmiljø. TKP leier kontorlokaler av god standard i Trondheim sentrum.

Pensjonskassens virksomhet er av en slik art at det ikke forurensrer det ytre miljø.

5. Andre forhold

Styret anser at grunnlaget for fortsatt drift er til stede. Dette er derfor lagt til grunn for det regnskapet som er avlagt. Det har ikke forekommet hendelser etter balansedagen av vesentlig betydning for å vurdere pensjonskassens finansielle stilling. TKPs opplegg for internkontroll innebærer årlig kartlegging av risikoforhold, og ut fra dette legges det opp relevante tiltak og rutiner for de ulike områdene.

TKP har avtale med Ernst & Young AS som internrevisor. Internrevisjon foretar uavhengige vurderinger og testing av vesentlige finansielle, forsikringsmessige og operasjonelle risikoer med hensyn til tilfredsstillende styring og kontroll. Resultatet med eventuelle anbefalinger om nødvendige tiltak fremlegges for ledelsen og styret.

TKP har avtale om aktuatjeneste med KLP Forsikringservice AS, Oslo. KPMG AS er valgt av Trondheim bystyre som ekstern revisor. TKP er medlem av Pensjonskasseforeningen.

6. Disponering av årets resultat

Årets totalresultat utgjør 85,2 mill. kr, og overføres til opptjent egenkapital.

7. Fremtidsutsikter

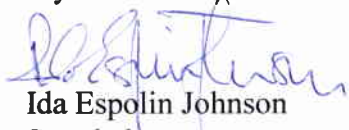
Ved avleggelsen av regnskapet for 2018 har styret hatt fokus på å styrke pensjonskassens bufferkapital. Styret vurderer pensjonskassens risikobærende evne til å være tilstrekkelig til å forvalte pensjonskassens midler innenfor den vedtatte strategi. Styret vil fortsatt ha fokus på styrking av soliditet for å oppnå en risikoevne på linje med andre kommunale pensjonskasser. Styret er fornøyd med at TKP yter sine kunder et kvalitativt godt tilbud, og at administrasjonen kontinuerlig arbeider med dette som mål. Styret takker alle medarbeidere for god innsats i 2018.

Styret er opptatt av at kapitalforvaltningen fortsatt skal være preget av en moderat risikoprofil. Aktivasammensetningen, og spesielt aksjeeksponeringen, må til enhver tid være innrettet slik at en både får god avkastning i stigende aksjemarkeder og samtidig har tilstrekkelig sikkerhetsmargin til å tåle betydelige fall i aksjekursene.

Det ble i 2018 oppnådd enighet om en ny pensjonsløsning for offentlig sektor. Den nye alderspensjonen blir en livsvarig nettoordning som kommer i tillegg til folketrygden. Ordningen vil gjelde for de som er født i 1963 eller senere, og omfatter ny opptjening fra 1. januar 2020. Det er besluttet en rekke overgangsbestemmelser for å sikre verdiene av opptjeningen i nåværende pensjonsordning, og det vil bli krevende for pensjonsleverandørene å utvikle systemløsninger for å håndtere disse. TKP vil etterstrebe å innta en sentral rolle i arbeidet med å etablere gode systemløsninger for pensjonskassene.

Trondheim 20.03.2019

Styret i Trondheim kommunale pensjonskasse.

Ida Espolin Johnson
Styreleder

Geir Waage
Nestleder

Svein Sivertsen

Kjersti Aas

Ragnar Torvik

Kristin Sæther

Roger Mogseth

Helge Rudi
Adm. direktør

RESULTATREGNSKAP (1 000 kr)

Note	TEKNISK REGNSKAP	2018	2017
	1. Premieinntekter		
20	1.1. Forfalte premier, brutto	917 417	814 743
	1.2. Avgitte gjenforsikringspremier	(200)	(200)
16	1.3. Overføring av premiereserve fra andre forsikringsselskaper	0	0
	Sum premieinntekter for egen regning	917 217	814 543
	2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		
	2.1. Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak mv.	0	0
	2.2. Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	246 036	222 326
23	2.3. Netto driftsinntekt fra eiendom	18 040	17 780
	2.4. Verdiendringer på investeringer	(52 971)	268 416
	2.5. Realisert gevinst og tap på investeringer	(39 797)	38 426
1	Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	171 308	546 948
	4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	0
	5. Pensjoner mv.		
	5.1. Utbetalte pensjoner mv.		
7	5.1.1. Brutto	(461 459)	(433 040)
16	5.3. Overføring av premiereserve og tilleggsavsetninger til andre	(0)	(321)
	Sum pensjoner mv.	(461 459)	(433 361)
8	6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		
	6.1. Endring i premiereserve:		
	6.1.1. (Til)/fra premiereserve, brutto	(580 227)	(547 835)
	6.1.2. Endring i gjenforsikringsandel av premiereserven	0	0
15	6.2. Endring i tilleggsavsetninger	53 298	(13 345)
15	6.3. Endring i kursreguleringsfond	50 263	(270 570)
	6.4. Endring i premiefond	(2 368)	(1 978)
16	6.6. Overføring av tilleggsavsetninger fra andre	0	0
	Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	(479 035)	(833 729)
	8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser		
15	8.1. Overskudd på avkastningsresultatet	(0)	(554)
15	8.2. Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	(43 952)	(39 890)
	Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	(43 952)	(40 444)
11,12	9. Forsikringsrelaterte driftskostnader		
	9.1. Forvaltningskostnader	(7 552)	(6 757)
13	9.2. Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	(25 445)	(23 534)
15	Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	(32 997)	(30 291)
	10. Andre forsikringsrelaterte kostnader		
	Forsikringsrelaterte rentekostnader	(17)	0
	11. Resultat av teknisk regnskap	71 065	23 667

RESULTATREGNSKAP (1 000 kr)

Note	IKKE-TEKNISK REGNSKAP	2018	2017
	12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		
	12.1. Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak mv.	0	0
	12.2. Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	25 497	22 904
23	12.3. Netto driftsinntekt fra eiendom	1 870	1 832
	12.4. Verdiendringer på investeringer	(5 489)	27 653
	12.5. Realisert gevinst og tap på investeringer	(4 124)	3 959
1	Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	17 753	56 348
	14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		
11,12	14.1. Forvaltningskostnader	(783)	(696)
13,28	14.2. Andre kostnader (formuesskatt og renter ansvarlig lån)	(5 793)	(5 867)
	Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	(6 575)	(6 563)
	15. Resultat av ikke-teknisk regnskap	11 178	49 785
	16. Resultat før skattekostnader	82 243	73 452
14	17. Skattekostnader	0	0
	18. Resultat før andre resultatkomponenter	82 243	73 452
	19. Andre resultatkomponenter		
11	19.1.2. Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger for ansatte	2 937	(9 940)
	20. TOTALRESULTAT	85 180	63 512
	Disponering:		
	(Til) risikoutjevningfond	(45 529)	0
	(Til) opptjent egenkapital	(44 777)	(34 439)
	Fra/ (Til) opptjent egenkapital - urealiserte kursgevinster på verdipapirer	5 126	(29 073)
	Sum disponeringer	(85 180)	(63 512)

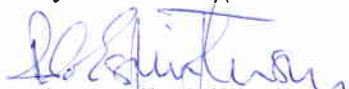
BALANSE PR. 31. DESEMBER (1 000 kr)

Note	EIENDELER	2018	2017
	EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		
	2. Investeringer		
	2.1. Bygninger og andre faste eiendommer		
23	Investeringseiendommer	31 724	30 706
	2.2. Datterforetak, tilknyttede foretak mv.		
	Fordringer på tilknyttede foretak	0	0
	2.3. Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		
24	Investeringer som holdes til forfall	190 757	207 228
26	Utlån og fordringer	87 216	25 863
	2.4. Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
4	Aksjer og andeler	390 272	308 514
5, 25	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	568 002	640 441
3	Utlån og fordringer	50 815	42 051
	Sum investeringer	1 318 786	1 254 802
	3. Fordringer		
2	3.1. Fordringer knyttet til premieinntekter	1 112	842
3	3.2. Andre fordringer	0	0
	Sum fordringer	1 112	842
	4. Andre eiendeler		
	4.2. Kasse, bank	0	0
	Sum andre eiendeler	0	0
	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	1 319 898	1 255 644
	EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE		
	6. Investeringer i kollektivporteføljen		
	6.1. Bygninger og andre faste eiendommer		
23	Investeringseiendommer	300 469	291 499
	6.2. Datterforetak, tilknyttede foretak mv.		
	Fordringer på tilknyttet foretak	0	0
	6.3. Finansielle eiendeler som måles til til amortisert kost		
24	Investeringer som holdes til forfall	1 806 694	1 967 248
2, 26	Utlån og fordringer	836 572	253 513
	6.4. Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
4	Aksjer og andeler	3 696 344	2 928 775
5, 25	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	5 379 663	6 079 820
3	Utlån og fordringer	481 283	399 195
	Sum investeringer i kollektivporteføljen	12 501 025	11 920 050
	Sum eiendeler i kundeporteføljene	12 501 025	11 920 050
	SUM EIENDELER	13 820 923	13 175 693

Note	EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	2018	2017
10, 30	10. Innskutt egenkapital		
	Innskutt egenkapital	1 167 600	1 136 700
	Sum innskutt egenkapital	1 167 600	1 136 700
	11. Opptjent egenkapital		
	11.1. Risikoutjevningfond	126 366	80 837
	11.2. Annen opptjent egenkapital		
	Annen opptjent egenkapital	(48 713)	(93 489)
	Urealiserte gevinster på verdipapirer	72 665	77 791
	Sum opptjent egenkapital	150 318	65 139
	12. Ansvarlig lånekapital mv.		
28	12.1. Evigvarende ansvarlig lånekapital	100 575	100 575
	Sum ansvarlig lånekapital mv.	100 575	100 575
8, 9	13. Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		
19	13.1. Premiereserve	10 870 987	10 290 759
16	13.2. Tilleggsavsetninger	598 288	651 586
	13.3. Kursreguleringsfond	688 224	738 487
	13.5. Premiefond	183 101	148 590
	Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	12 340 600	11 829 423
	15. Avsetninger for forpliktelser		
11	15.1. Pensjonsforpliktelser og lignende	12 915	16 227
13,14	15.2. Forpliktelser ved skatt	1 800	1 685
	Sum avsetninger for forpliktelser	14 715	17 912
	16. Forpliktelser		
27	16.1. Finansielle derivater	32 976	11 635
6	16.3. Andre forpliktelser	14 139	14 308
	Sum forpliktelser	47 115	25 943
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	13 820 923	13 175 693
17, 26	POSTER UTENOM BALANSEN		

Trondheim 20.03.2019

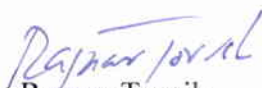
Styret i Trondheim kommunale pensjonskasse.

 Ida Espolin Johnson
 Styreleder

 Geir Waage
 Nestleder

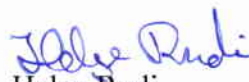

 Svein Sivertsen

 Kjersti Aas

 Ragnar Torvik

 Kristin Sæther

 Roger Mogseth

 Helge Rudi
 Adm. direktør

KONTANTSTRØMOPPSTILLING (1 000 kr)

KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER:	2018	2017
Innbetalte premier/premiefondsmidler	902 791	802 426
Utbetalte pensjoner	(461 685)	(432 596)
Innbetalinger ved flytting	0	0
Utbetalinger ved flytting	0	(321)
Utbetalinger til andre leverandører av varer og tjenester, skatter	(17 110)	(14 760)
Utbetalinger til ansatte, arbeidsgiveravgift m.v.	(18 559)	(17 399)
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	405 436	337 350
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIELLE EIENDELER:	2018	2017
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler	555 394	111 671
Utbetaling ved kjøp av aksjer og andeler	(1 455 643)	(645 867)
Innbetaling ved innfrielse og salg av obligasjoner, sertifikater m.v	2 282 495	1 985 086
Utbetaling ved kjøp av obligasjoner, sertifikater m.v	(1 991 901)	(1 947 750)
Innbetaling ved realisasjon av finansielle derivater	(9 741)	(3 330)
Innbetalinger fra bygninger	19 910	19 612
Innbetaling av renter	211 419	215 907
Innbetaling av utbytte	46 786	31 812
Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler	(341 283)	(232 860)
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER:	2018	2017
Utbetaling av renter på ansvarlig lånekapital	(4 200)	(4 200)
Innbetaling av kjernekapitalinnskudd	30 900	29 200
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	26 700	25 000
Netto endring i kasse og bank	90 853	129 490
Beholdning kasse og bank pr. 01.01.	441 246	311 755
Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr. 31.12.	532 099	441 246

OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL (1 000 kr)

	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital			Total egenkapital *
		Risikoutjevsningsfond	Annen	Urealiserte gevinster	
Egenkapital 31.12.2016	1 107 500	80 837	(127 928)	48 719	1 109 128
Kjernekapitalinnskudd 2017	29 200	0	0	0	29 200
Årets resultat 2017	0	0	34 439	29 072	63 511
Egenkapital 31.12.2017	1 136 700	80 837	(93 489)	77 791	1 201 839
Kjernekapitalinnskudd 2018	30 900	0	0	0	30 900
Årets resultat 2018	0	45 529	44 777	(5 126)	85 180
Egenkapital 31.12.2018	1 167 600	126 366	(48 713)	72 665	1 317 918

* Inkl. risikoutjevsningsfond som er bundne midler

NOTER TIL REGNSKAPET

Regnskapsprinsipper

Nedenfor redegjøres det for de rammeverk, regnskapsprinsipper, oppstillinger og opplysninger som har vært anvendt ved fastsettelsen av pensjonskassens årsregnskap for 2018. Det bekreftes at disse ikke i noen tilfeller er vurdert å være uforenlige med regnskapslovens overordnede kvalitative krav til rettvise bilde.

Rammeverk

Pensjonskassen utarbeider sitt årsregnskap i samsvar med regnskapsloven, med de tillegg og unntak som følger av årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak (FOR 2011-12-20 nr 1457). Årsregnskapsforskriften er tilpasset de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS), herunder regler for innregning, måling og noteopplysninger. Ettersom pensjonskassen ikke inngår i et IFRS-konsern har pensjonskassen en utvidet adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS, jf årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak § 3-1.

De sentrale IFRS-standardene som er gjeldende for pensjonskassen er:

- IAS 19: Ytelser til ansatte
- IAS 39: Finansielle instrumenter – innregning og måling
- IAS 40: Investerings eiendom
- IFRS 13: Måling av virkelig verdi

Oppstillingsplan og innhold i resultat og balanse

Teknisk regnskap viser hvordan årets virksomhet fremstår basert på kontraktene med forsikringstakerne/kundene, herunder forhåndsutskrevne premier og avkastningsgaranti. I denne delen inngår således elementene som danner renteresultat, risikoresultat og administrasjonsresultat, samt den tilordningen/dekningen av disse, som kreves og/eller kan velges, overfor kundene. Ikke-teknisk resultat viser i hovedsak avkastningen på og kostnadene med forvaltningen av pensjonskassens midler, dvs. selskapsporteføljen.

I et produkt som kollektiv ytelsespensjon er prinsippene for tilordning følgende: Positivt renteresultat (bokført avkastning utover 2,54 %) går til kundene. Likeså går positivt risikoresultat etter eventuelt tilføring til risikoutjevningfond (maks. 50 %), til kundene. Administrasjonsresultatet, samt negativt risikoresultat som ikke dekkes av risikoutjevningfond, og negativt renteresultat (etter eventuell oppløsning av kursreguleringsfond) som ikke dekkes av tilleggsavsetninger, tilfaller/dekkes i sin helhet av pensjonskassen. Sammen med rentegarantipremie, avkastning på selskapsporteføljen og skatt mv., utgjør sistnevnte tilordninger regnskapets totalresultat.

Forsikringsvirksomhetsloven medfører videre at pensjonskassens aktiva allokeres til kundeportefølje og selskapsportefølje, og balansen er oppdelt i eiendeler til kunder og eiendeler til pensjonskassen.

Forvaltning av finansaktiva

Pensjonskassen har funnet det praktisk og hensiktsmessig å forvalte kundemidlene og selskapsmidlene i en og samme finansportefølje. Avkastningen på denne fellesporteføljen er fordelt på de to etter den forholdsmessige andel mellom forsikringstekniske avsetninger (kollektivporteføljen) og pensjonskassens egenkapital (selskapsporteføljen). Beregningene gjøres kvartalsvis for å sikre at kapitalbevegelser og bevegelser i forsikringstekniske avsetninger ved flytting blir hensyntatt i fordeling av avkastning.

Pensjonskassen har tatt i bruk finansielle derivater i kapitalforvaltningen. Finansielle derivater benyttes utelukkende for å redusere/avdekke valutarisiko, jfr. forskrift om pensjonsforetak § 22.

Finansielle eiendeler

Årsregnskapsforskriftens § 3-3 spesifiserer at finansielle instrumenter skal måles og innregnes i samsvar med IAS 39. I overensstemmelse med IAS 39 - Finansielle instrumenter: Innregning og måling, klassifiseres finansielle eiendeler i følgende kategorier:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
- Investeringer som holdes til forfall
- Utlån og fordringer
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

En finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet er en finansiell eiendel som enten:

1. Er klassifisert som holdt for omsetning eller,
2. Ved førstegangsinnregning er øremerket av foretaket til virkelig verdi over resultatet

Med mindre en finansiell eiendel er et derivat stiller IAS 39.9 visse krav for å kunne klassifisere en finansiell eiendel som holdt for omsetning ("trading"). Pensjonskassen har vurdert dette slik at dagens handel med verdipapirer ikke utgjør "trading" slik IAS 39.9 definerer begrepet.

IAS 39.9 åpner for regnskapsføring av en finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet dersom den finansielle eiendel, når den førstegangsinnregnes, øremerkes av foretaket til virkelig verdi over resultatet ("fair value option").

Pensjonskassen ønsker å vurdere alle finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet i samsvar med virkelig verdi opsjonen dersom det ikke ved innregning er besluttet noe annet. IAS 39.9 angir vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen. Det sentrale grunnlag for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er at en gruppe finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser eller begge deler forvaltes på grunnlag av virkelig verdi og at inntjeningen vurderes etter samme prinsipp. Dette må også være i samsvar med en dokumentert kapitalforvaltningsstrategi og at informasjon internt og mellom nøkkelpersoner gis på dette grunnlag.

Pensjonskassen har utarbeidet en kapitalforvaltningsstrategi i samsvar med kravene i forskrift om pensjonsforetak. Porteføljen av verdipapirer forvaltes i samsvar med denne strategien og rapportering skjer til virkelig verdi gjennom rapportering av verdjustert avkastning. Videre rapporteres jevnlig porteføljens utvikling målt mot bufferkapital. Internt skjer den løpende oppfølging av verdipapirplasseringer basert på utvikling i virkelig verdi, og det er her et nært samarbeid mellom ledelsen og styret. I regnskapsføringen av finansielle eiendeler er det dermed lagt til grunn at vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er til stede.

Investeringer som holdes til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer holdt til forfall. Slike investeringer regnskapsføres til amortisert kost basert på effektiv rentemetoden. Nedskrivning av investeringer som holdes til forfall gjennomføres over resultatet dersom det foreligger vesentlig eller varig verdifall.

I samsvar med behovet for mest mulig stabilt avkastningselement, består en vesentlig del av pensjonskassens investeringsportefølje av finansielle instrumenter (obligasjoner) med en fastsatt og langvarig kontantstrøm. Denne delen har pensjonskassen en positiv intensjon og evne til å holde til forfall, og er således kategorisert som Hold-til-forfall. Disse papirene vurderes til anskaffelseskost med tillegg/fradrag for over-/underkurs. Over-/underkursen amortiseres over resterende løpetid, eller eventuelt til første rentereguleringstidspunkt, etter effektiv rentemetode. Over-/underkurs resultatføres som verdiendringer på investeringer.

Utlån og fordringer (herunder obligasjoner med pant til amortisert kost)

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer - med unntak av instrumenter som pensjonskassen har klassifisert til virkelig verdi over resultatet eller tilgjengelig for salg. Finansielle eiendeler klassifisert som lån og fordringer skal etter førstegangsinregning måles til amortisert kost ved hjelp av en effektiv rentemetode.

Pensjonskassen har fra og med 2017 investert i obligasjoner med pant. Obligasjonene er kategorisert som utlån og fordringer siden de ikke handles i et aktivt marked. Disse papirene vurderes til anskaffelseskost med tillegg/fradrag for over-/underkurs. Over-/underkursen amortiseres over resterende løpetid, eller eventuelt til første rentereguleringstidspunkt, etter effektiv rentemetode. Over-/underkurs resultatføres som verdiendringer på investeringer.

Nedskrivning av utlån og fordringer gjennomføres over resultatet dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Eksempler på objektive indikasjoner kan være:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin

Premiefordringer og andre fordringer (herunder bankplasseringer) er balanseført til pålydende. Fordringene er vurdert ikke å være tapsutsatt.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er finansielle eiendeler som er øremerket som tilgjengelig for salg eller som ikke er klassifisert som a) utlån og fordringer, b) investeringer som holdes til forfall, eller c) finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Utgangspunktet etter IAS 39 er at finansielle eiendeler tilgjengelig for salg verdimåles til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes i andre resultatkomponenter, jf årsregnskapsforskriftens oppstillingsplan.

Pensjonskassen har ikke klassifisert finansielle eiendeler som tilgjengelig for salg.

Forsikringsmessige avsetninger

Premiereserven er den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter opptjent på beregningstidspunktet. Beregningen foretas av pensjonskassens aktuar.

For dødelighet og sivilstandselementer er benyttet det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget K2013 fastsatt av Finanstilsynet med utgangspunkt i en utredning fra Finans Norge. I overensstemmelse med regulatoriske krav er minst 20 % av oppreserveringen fra det tidligere beregningsgrunnlaget K2005 til K2013 dekket av pensjonskassens egenkapital, og resten er dekket av individualisert rente- og risikooverskudd fra 2012 og 2013 samt risikoutjevningfondet. Fra 1. januar 2015 benyttes uføretariffen (KFSU2015) basert på uføreefaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP Forsikringsservice som aktuar.

I premiereserven er det inkludert avsetning for administrasjonsreserve. Denne utgjorde i perioden 2004 til 2007 4 % av netto premiereserve. Fra og med 2008 til og med 2013 ble det ikke avsatt for vedlikehold av administrasjonsreserven, slik at reserven ved utgangen av 2013 hadde falt til ca. 2,4 % av premiereserven. Fra og med 2014 er det på nytt foretatt vedlikehold av administrasjonsreserven slik at reserven ved utgangen av 2018 utgjør 3,0 % av premiereserven.

Det er foretatt en egen erstatningsavsetning for inntrufne forsikringstilfeller som ennå ikke er oppgjort (inkl. karensavsetning for uførerisiko), såkalte IBNR/RBNS-avsetninger. Avsetningen har fra og med 2004 til og med 2010 tilsvart 1 % av premiereserven. Fra og med 2011 er erstatningsavsetningen beregnet ut fra ett års sum risikopremie for uføre og premiefritak,

og utgjorde i overkant av 1,1 % av brutto premiereserve ved utgangen av 2013. I erstatningsreserven fra utgangen av 2014 er det tatt hensyn til at ny uføreordning fra 1.1.2015 innebærer en vesentlig reduksjon i uføreforpliktelsene for offentlig tjenstepensjon. Erstatningsreserven var således 0,6 % av brutto premiereserve ved utgangen av 2014 og 2015. Samlet IBNR/RBNS-avsetning ved utgangen av 2016 utgjorde om lag 1,1 % av premiereserven. Utfordringer med datakvaliteten har medført at forsikringstekniske avsetninger i 2015 og 2016 er foretatt på basis av en konservativ tilnærming, dvs. at det er tatt sikte på et ordinært risikoresultat tilnærmet lik null fremfor å forskuttere et risikooverskudd. For å unngå for lav samlet premiereserve, er erstatningsreserven økt betydelig i 2017. Erstatningsreserven er opprettholdt med samme beløp i 2018. Avsetningen utgjør ved utgangen av 2018 omlag 1,9 % av premiereserven.

Risikoutjevningfond

Dersom risikoresultatet er positivt, kan inntil 50 % av dette avsettes til risikoutjevningfondet. Dette fondet kan i senere år benyttes til dekning av negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet klassifiseres som egenkapital, men henføres til kollektivporteføljen.

Premier og refusjoner for avtalefestet pensjon (AFP)

Pensjonskassens styre fastsetter årlig den forsikringsteknisk beregnede premiesatsen i pensjonsordningen etter anbefaling fra ansvarshavende aktuar. Premien består av den såkalte normalpremien, premie for administrasjon samt tilskudd til "ikke-forsikringsbare ytelser" (avgang etter 85-års regelen, bruttogaranti m.v.) I tillegg fastsettes en premie for at pensjonskassen garanterer beregningsgrunnlagets gjennomsnittlige rentesats på 2,54 % i 2018 (rentegarantipremie). I premien inngår det videre reguleringskostnader knyttet til årets lønns- og G-økninger. Reguleringskostnadene a-konto faktureres medio regnskapsåret, og endelig avregning mot enhetene foretas neste år.

Avtalefestet pensjon (AFP) for personer mellom 62 og 65 år i henhold til Hovedtariffavtalen, er ikke noen forsikret ytelser. Pensjonskassen administrerer ordningen, og de respektive arbeidsgiverne refunderer løpende de faktiske uttellingene. Selv om alderspensjon/AFP etter fylte 65 år ytes i medhold av pensjonskassens vedtekter, har Finanstilsynet kommet til at heller ikke risikoen knyttet til denne er forsikringsbar. Arbeidsgiverne refunderer således alle faktiske utbetalinger til alderspensjon/AFP mellom 62 og 67 år.

Bruttopremier inntektsføres med de beløp som forfaller i året. Avgitt gjenforsikringspremie fremkommer som egen linje i resultatregnskapet.

Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Pensjonskassens ansatte omfattes av pensjonskassens kollektive pensjonsordning på lik linje med andre medlemmer. Pensjonsordningen er ytelsesbasert i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor. Den tilfredsstillende kravene i Lov om obligatorisk tjenstepensjon. Årets pensjonskostnad tilsvarer betalt arbeidsgiverpremie, korrigert for estimert endring i påløpt forpliktelse med fradrag for den tilordnede andel av TKPs totale forsikringsfond, beregnet etter IAS 19 om ytelser til ansatte. I den påløpte forpliktelsen inngår fremtidige AFP-ytelser. Det er videre gjort påslag for arbeidsgiveravgift til folketrygden.

Skatt

Pensjonskasser skattlegges etter samme regelverk som for gjensidige livsforsikringselskaper, og dette medfører formuesskatt til stat på 0,15 % av ev. ligningsmessig nettoformue. Skattemessig resultat fremkommer etter at det tas hensyn til permanente og (endring i) midlertidige forskjeller mellom finans- og skatteregnskap. Etter innføring av den såkalte fritaksmodellen, gjeldende også for pensjonskasser, og som i hovedsak innebærer skattefritak for opptjente inntekter fra aksjegevinster og –utbytte, men på den annen side ikke fradragrett for aksjetap, oppstår de største permanente forskjellene her. Fra og med 2012 er fritaksmetoden opphevet for aksjer

mv. som inngår i kollektivporteføljen. Fritaksmetoden gjelder fortsatt for aksjer mv. som inngår i selskapsporteføljen.

Fra og med 2018 er det innført nye skatteregler for pensjonskasser. Skattlegging av inntekter og kostnader knyttet til eiendeler i kollektivporteføljen skal foretas i samsvar med regnskapslovgivningen. Dette gjelder også investeringer i deltakerlignede selskaper. At skattlegging følger regnskap innebærer bl.a. at verdiendringer på finansielle omløpsmidler tilhørende kollektivporteføljen ikke lenger skal tilbakeføres for skatteformål. Pensjonsforetak vil fortsatt kunne fradragsføre avsetninger til kursreguleringsfond, men avsetninger til risikoutjevningfondet skal ikke lenger være fradragsberettiget. Inntekter og kostnader knyttet til selskapsporteføljen skal fortsatt skattlegges etter ordinære skatteregler. Som overgangsregel kan den skattepliktige inntekt som oppstår ved revaluering av eiendeler i kollektivporteføljen til regnskapsmessig verdi, for den del som overstiger fremførbare underskudd, føres til gevinst og tapskontoen. Dette innebærer at gjenværende urealisert nettogevinst ved utløpet av 2018 skal inntektsføres med 20 % av gjenværende saldo hvert år. Risikoutjevningfondet ved utgangen av 2017 kan føres til en egen konto som kommer til beskatning senest ved virksomhetens opphør.

Valutaomregning av transaksjoner i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Markedsverdi for finansielle eiendeler og pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs.

Alle tallene i regnskap og noter er presentert i hele tusen kroner (TNOK) dersom ikke noe annet er angitt.

NOTE 1 - Kapitalavkastning

	2018	2017	2016	2015	2014
Resultatført totalavkastning	1,95 %	2,56 %	3,17 %	2,69 %	4,37 %
Verdijustert totalavkastning (ekskl. endr. i markedsverdi for invest. til amort.kost)	1,42 %	4,88 %	3,55 %	4,02 %	5,72 %

TKP har felles forvaltning av kollektiv- og selskapsporteføljen. Avkastningen for kollektiv- og selskapsporteføljen er således identisk. Avkastningen er beregnet etter Modifisert Dietz.

NOTE 2 - Fordringer på og investeringer i verdipapirer utstedt av foretak pensjonskassen er opprettet for

	Premiefordringer		Lån/verdipapirer	
	2018	2017	2018	2017
Trondheim kommune	5.796	7.547	51.121	0
Andre arbeidsgivere	5.852	1.405	0	0
Sum	11.648	8.832	51.121	0
Herav selskapsporteføljen	1.112	842	4.882	0
Herav kollektivporteføljen	10.535	7.990	46.239	0

NOTE 3 - Utlån og fordringer som måles til virkelig verdi

	Selskapsportefølje		Kollektivportefølje	
	2018	2017	2018	2017
Bank	50.815	42.051	481.283	399.195
Andre fordringer	0	0	0	0
Totalt	50.815	42.051	481.283	399.195

NOTE 4 - Aksjer og andeler

Fellesportefølje	Kostpris	Balanseført verdi
Aksjer i norske selskaper – notert på Oslo Børs:		
Olav Thon Eiendomsselskap ASA	33 304	91 941
Aksjer og andeler i norske selskaper – unoterte:		
Pareto PE II IS/AS	438	4 148
DNB Private Equity III IS/AS	46 216	70 336
DNB Private Equity IV IS/AS	33 400	32 443
Argentum 2017 IS	17 581	20 333
North Bridge Nordic Property AS	742	1 690
NBNP 2 AS	2 564	3 032
Argentum 2018 AS	10 730	10 730
Aksjer og andeler i norske selskaper – unoterte:		
Saga IV	0	31 827
Saga III	0	9 504
Storebrand Emerging Private Equity Markets 2007 B-2	6 377	5 696
Profi Fastigheter IV AB	21 673	37 812
Saga VI	86 977	95 707
Saga VII GP III ApS	65	65
Storebrand International Private Equity X Ltd	16 956	21 743
Storebrand International Private Equity XI Ltd	21 979	30 885
Storebrand International Private Equity XII Ltd	22 913	31 524
Storebrand International Private Equity 13 Ltd	19 408	28 494
Storebrand International Private Equity 16 Ltd	12 500	12 984
Storebrand International Private Equity 17 Ltd	5 000	4 885
Storebrand International Private Equity 18 Ltd	2 500	2 325
Andeler i eiendomsfond:		
Pareto Eiendomsfelleskap IS/AS	222 469	271 757
Pareto Eiendomsfelleskap II IS/AS	149 999	155 526
Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS/AS	160 923	178 654
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	173.300	194.152
DNB Scandinavian Property Fund IS/AS	150 000	166 061
Union Real Estate Fund IS/AS	134 990	138 232
Andeler i aksjefond:		
KLP AksjeGlobal Indeks I	144 067	292 881
KLP AksjeNorge Indeks I	100 677	165 417
KLP AksjeNorge Indeks II	50 000	57 489
Nordea Stabile Aksjer Global Etisk	100 940	178 546
Lancelot Camelot	66 651	127 239
Danske Invest Norske Aksjer Institusjonelle	55 380	56 927
Aberdeen Global Emerging Markets Equity	53 791	112 739
Lannebo MicroCap II	26 886	50 887
Lannebo NanoCap	34 300	44 335
Arctic Aurora LifeScience	8 521	8 210
Egerton Global Eq H2N	88 000	83 832

Keel Longhorn (NOK)	50 034	52 151
Sector Global Equity Kernel	250 045	246 442
Pareto Aksje Norge	100 000	100 965
AKO Global L/O H2N CF 1	250 000	234 152
Nordea Stabile Aksjer Global	297 465	274 886
Nordea Stabile EM Aksjer Etisk	106 227	105 237
Holberg Rurik	50 000	51 325
Andeler i hedgefond		
Nordkinn FI Macro Fund NOK B	32 543	36 337
Egerton Global Equity L/S	100 000	110 561
Keel Foghorn H2N Serie 1	40 000	43 573
Sum aksjer og andeler	3 358 532	4 086 616
Herav selskapsporteføljen		390 272
Herav kollektivporteføljen		3 696 344

Porteføljen er godt diversifisert, og er spredt på ulike aktivaklasser, forvaltere og regioner. Alle de seks eiendomsfondene spesifisert i tabellen ovenfor anses som eiendom i henhold til forskrift om pensjonsforetak. Det foretas verdivurderinger flere ganger i året av 2 eller 3 uavhengige takstfirmaer/meglerfirmaer.

Aberdeen Eiendomsfond Norge I eier 30 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 60 %, handel 20 %, lager 12 %, annet 8 %. Geografisk fordeling: Oslo 52 %, Oslo-området 21 %, Trondheim 12 %, Bergen 9 %, Stavanger 2 % og andre 4 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 5,6 år.

Pareto Eiendomsfelleskap eier 25 eiendommer i følgende segmenter: Lager/logistikk 75 %, terminal/logistikk 14 % og handel 11 %. Geografisk fordeling: Stor-Oslo 83 % og Østlandet for øvrig 17 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 10,0 år.

Pareto Eiendomsfelleskap II eier 16 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 45 %, handel 23 %, offentlig 12 % og lager 19 %. Geografisk fordeling: Oslo 32 %, Romerike 39 % og for øvrig 29 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 12,3 år.

Storebrand Eiendomsfond Norge eier 18 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 47 %, logistikk 33 %, handel 14 % og hotell 6 % Geografisk fordeling: Stor-Oslo 70 %, Østlandet for øvrig 11 % og Bergen og Stavanger til sammen 19 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 9,1 år.

DNB Scandinavian Property Fund eier 14 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 58 %, handel 25 %, hotell 12 %, parkering/annet 5 %. Geografisk fordeling: Norge 88 % (herav Oslo 69%) og Sverige 12 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 6,5 år.

Union Core Real Estate Fund eier 7 eiendommer i segmentene: Kontor 44 %, undervisning 26 %, kombinasjon 11 %, handel 12 % og annet 7 %. Geografisk fordeling: Oslo 33 %, Stor-Oslo 34 %, Trondheim 12 %, Bergen 11 % og Stavanger 10 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 11,4 år.

Utviklingen i verdi av andelene i eiendomsselskapene gjennom året har vært som følger:

	Inngående balanse	Tilgang/avgang i året	Verdiregulering i året	Utgående balanse
Aberdeen Eiendomsfond Norge I	174.843	0	3.811	178.654
Pareto Eiendomsfelleskap	206.788	59.901	5.068	271.757
Storebrand Eiendomsfond Norge	160.467	30.000	3.686	194.152
DNB Scandinavian Property Fund	160.720	0	5.341	166.061
Union Core Real Estate Fund	76.581	58.910	2.741	138.232
Pareto Eiendomsfelleskap II	0	149.999	5.527	155.526
Sum	779.398	298.810	26.173	1.104.382

NOTE 5 - Ansvarlig lånekapital i andre foretak

Fellesportefølje	Balansført verdi	
	2018	2017
I datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert foretak	0	0
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi:		
Landkreditt Bank AS 18/28 FRN	22.748	0
Sparebank 1 Østlandet 18/28 FRN	24.708	0
Sum	47.456	0

NOTE 6 - Andre forpliktelser

	2018	2017
Skattetrekk pensjoner og ansatte	10.588	10.821
Arbeidsgiveravgift og finansskatt	1.048	856
Ferielønn og styrehonorar, påløpt	1.896	1.880
Annen kortsiktig gjeld	607	752
Mottatt forskuddsbetaling	0	0
Sum	14.139	14.308

Skattetrekksmidlene er bundet på egen bankkonto.

NOTE 7 - Pensjoner m.v.

	2018	2017
Utbetalt direkte til forsikrede medlemmer/pensjonister:		
Vedtektsbestemte ytelser:		
Alderspensjon inkl. AFP 65-66 år	292.664	265.630
Uførepensjon	94.549	94.941
Ektefellepensjon	40.318	39.292
Barnpensjon	1.816	1.954
	429.347	401.817
Førtids-/bevilgningspensjoner:		
AFP 62-64 år	31.617	32.484
Bevilgningspensjoner	222	481
	31.839	32.965
Sum utbetalt direkte til pensjonister	461.186	434.782

+ Utbetalte refusjonspensjoner i h.t. Overføringsavtalen:		
Alderspensjon	29.628	23.888
Uførepensjon	3.763	5.260
Ektefellepensjon	1.759	1.767
Barnpensjon	66	72
	35.216	30.987
Sum brutto utbetalte pensjoner	496.402	465.769
- Mottatte refusjonspensjoner i h.t. Overføringsavtalen:		
Alderspensjon	24.777	22.648
Uførepensjon	6.602	6.835
Ektefellepensjon	3.461	3.167
Barnpensjon	103	81
	34.943	32.731
- Mottatte refusjoner fra andre:		
Fra folketrygden mv.	0	0
- Sum mottatte refusjoner	34.943	32.731
Sum netto utbetalte pensjoner	461.459	433.040

NOTE 8 - Endringer i forsikringsforpliktelser

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Kursregulerings- fond	Premie- fond
<i>Inngående balanse</i>	10.290.759	651.586	738.487	148.590
<i>Resultatførte endr. i forsikringsforpliktelser:</i>				
Netto resultatførte avsetninger	580.227	-53.298	-50.263	2.368
Overskudd på avkastningsresultat	0	0	0	0
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	0	43.952
Annen tilordning av overskudd	0	0	0	0
Justering av forpliktelser fra andre res.komp.	0	0	0	0
Sum resultatførte endringer	580.227	-53.298	-50.263	46.320
<i>Ikke resultatførte endr. i forsikringsforplikt.:</i>				
Overføringer mellom fond	0	0	0	-11.810
Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	0
Sum ikke resultatførte endringer	0	0	0	-11.810
Utgående balanse	10.870.987	598.288	688.224	183.101

NOTE 9 - Forsikringsforpliktelser – bransjefordeling

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Kursregulerings- fond	Premie- fond
Totalt	10.870.987	598.288	688.224	183.101
Herav hovedbransje:				
Kollektiv pensjonsforsikring for				
Kommuner, herunder institusjoner o.l.	10.870.987	598.288	688.224	183.101
Herav delbransje:				
Ytelsesbaserte pensjonsordninger				
Uten investeringsvalg	10.870.987	598.288	688.224	183.101

NOTE 10 - Solvensmargin

	2018	2017
Kjernekapital	1.118.887	1.043.211
Evigvarende ansvarlig lån	100.000	100.000
Tilleggsavsetninger (50 %)	299.144	325.793
Risikoutjevningfond (50 %)	63.183	40.419
Solvensmarginkapital	1.581.214	1.509.423
Solvensmarginkrav	460.264	436.177
Kapital i prosent av krav	343,5%	346,1 %

NOTE 11 - Lønns- og pensjonskostnader egne ansatte

Antall ansatte i pensjonskassen pr. 31.12.2018: 14. Gjennomsnitt i 2018: 13 årsverk.

I administrasjonskostnader inngår endringer i pensjonsforpliktelser for kassens egne ansatte, i samsvar med beskrivelse i regnskapsprinsipper. Følgende forutsetninger gjelder: Dødelighet og uførhet mv. som i kassens forsikringstekniske beregningsgrunnlag totalt.

Økonomiske forutsetninger	31.12.2018	31.12.2017
Diskonteringsrente	2,60 %	2,40 %
Forventet avkastning	2,60 %	2,40 %
Årlig lønnsvekst	2,75 %	2,50 %
Årlig G-regulering	2,50 %	2,25 %
Pensjonsregulering	1,73 %	1,48 %
Sammensetning av årets pensjonskostnad:	2018	2017
Nåverdi årets opptjening	1.942	1.690
+ Rentekostnad	951	558
Brutto pensjonskostnad	2.893	2.248
- Forventet avkastning	-598	-397
Administrasjonskostnad/rentegarantipremie	163	154
Arbeidsgiveravgift	346	283
= Netto pensjonskostnad inkl. arb.giveravgift	2.804	2.287
Andre resultatkomponenter - estimatavvik pensjoner	-2.937	9.940
= Samlet pensjonskostnad	-133	12.227
Balansført forpliktelse pr. 31.12.:	2018	2017
	(beste estimat)	(beste estimat)
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	38.456	38.507
- Pensjonsmidler	27.137	24.285
= Netto påløpt pensjonsforpliktelse	11.319	14.222
+ Arbeidsgiveravgift	1.596	2.005
Balansført netto forpliktelse inkl. arb.giveravgift	12.915	16.227

NOTE 12 - Ytelser og lån til ledende ansatte og styret

Opptjente ytelser til ledende ansatte og styret i 2017	Lønn/honorar	Pensjonskostnader	Naturalytelser	Totalt
Styret				
Ida Espolin Johnson, leder	155,0	0	0	155,0
Geir Waage, nestleder	77,5	0	0	77,5
Kjersti Aas	77,5	0	0	77,5
Svein Sivertsen	77,5	0	0	77,5
Geir Waage	77,5	0	0	77,5
Kristin Sæther	77,5	0	0	77,5
Roger Mogseth	77,5	0	0	77,5
Ragnar Torvik	77,5	0	0	77,5
Sum	620,0	0	0	620,0
Helge Rudi, daglig leder	1.515,0	166	9	1.690,0

Det er ikke utbetalt tilleggsgodtgjørelse for spesielle tjenester til styrets medlemmer. Det foreligger ingen avtale som innebærer forpliktelser til å gi særskilt vederlag ved fratredelse, opphør eller endring av ansettelsesforholdet for daglig leder eller andre ansatte. Det samme gjelder for styrets medlemmer.

Det er heller ikke inngått avtale om bonuser, overskuddsdeling, opsjoner eller lignende til fordel for styret, daglig leder eller andre ansatte. Opplysningene er vurdert å tilfredsstille de krav som følger av godtgjørelsesforskriften.

Det er ikke gitt lån, forskuddsbetaling eller stilt sikkerhet for lån til daglig leder, øvrige ansatte eller styremedlemmer.

NOTE 13 - Forsikringsrelaterte driftskostnader og andre kostnader

I forsikringsrelaterte driftskostnader inngår revisjonshonorar med (inkl. MVA):	2018	2017
Lovpålagt revisjon	339	285
Annen bistand	113	62
Totalt honorar til revisor	452	347
I andre kostnader inngår formuesskatt med:	2018	2017
Sum brutto ligningsformue	13.814.656	13.055.366
Skattemessig gjeld	-12.614.656	-11.955.366
Netto ligningsformue	1.200.000	1.100.000
Årets formuesskatt	1.800	1.650
Differanse avsatt og utlignet formuesskatt tidligere år	-207	17
Sum kostnad	1.593	1.667

NOTE 14 - Skattekostnad

Skattemessig næringsinntekt/betalbar inntektsskatt	2018	2017	
Totalresultat	85.180	63.512	
Forskjeller mellom regnskap og skattemessig næringsinntekt:			
Utbytte fra aksjer og -fond	-976	-664	
Aksjegevinster/-tap	4.029	-3.286	
3 % av netto skattefrie inntekter etter fritaksmetoden	29	20	
Verdiendring i finansielle omløpsmidler	5.489	-296.069	
Andeler i deltakerlignede selskap	0	0	
Rente på iliknet skatt	0	0	
Endring i pensjonsforpliktelse egne ansatte	-3.312	9.940	
Overført fra (til) risikoutjevningfond	0	0	
Formuesskatt	1.593	1.667	
Skattemessig næringsinntekt	92.032	-224.880	
Korreksjon vedrørende tidligere år	-36.026	-18.877	
Revaluering av eiendeler i kollektivporteføljen	735.407	0	
Endring i fremførbart underskudd	791.413	-243.757	
=Grunnlag for beregning av inntektsskatt	0	0	
25 % skatt av skattemessig beregningsgrunnlag	0	0	
Betalbar inntektsskatt	0	0	
Utsatt skatt			
	2017	2018	Endring
Midlertidige forskjeller:			
Netto pensjonsforpliktelse egne ansatte	16.227	12.915	3.312
Risikoutjevningfond	-80.837	-80.837	0
Finansielle eiendeler	-741.370	-6.266	-735.104
Andre forskjeller:			
Fremførbart underskudd i inntekt	1.273.488	482.075	791.413
Netto forskjeller/grunnlag for utsatt skatt/skattefordel	467.508	407.887	59.621
Utsatt skattefordel (25 % av grunnlaget)	116.877	101.972	14.905
Herav balanseført utsatt skattefordel	0	0	0

Nye skatteregler er innført for pensjonskasser fra og med 2018. Det er ønskelig å vinne erfaringer, og vurdere effektene av de nye skattereglene på lengre sikt før evt. balanseføring av utsatt skattefordel.

NOTE 15 - Resultatanalyse

Analysen gjelder i sin helhet følgende:

Hovedbransje: Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner o.l.

Delbransje: Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg.

	2018	2017
Verdijustert renteresultat (avkastningsresultat)	-101.985	284.469
Risikoresultat	87.905	39.890
Administrasjonsresultat	10.036	8.667
Rentegarantipremie	15.500	15.000
Sum resultatelementer	11.456	348.026
Til(-)/fra(+) kursreguleringsfond	50.263	-270.570
Resultat til fordeling	61.719	77.456
Til(-)/fra(+) tilleggsavsetninger	53.298	-13.345
Tilført kundenes premiefond	-43.952	-40.444
Tilført premiereserven/kundene	0	0
Resultat av teknisk regnskap	71.065	23.667

Spesifikasjon administrasjonsresultat:	2018	2017
Beregningsmessige omkostninger	64.953	59.473
Herav til administrasjonsreserve	-21.920	-20.515
Årets faktiske kostnader	-32.997	-30.291
Administrasjonsresultat	10.036	8.667

I pensjonskassens premietariff er det ikke eksplisitt inkludert noe fortjenesteelement for risiko.

Vederlag for rentegaranti i 2018 og 2017 er henholdsvis 15.500 og 15.000 (1000 NOK).

NOTE 16 - Flytting til og fra pensjonskassens pensjonsordning

	Tilgang 2018	Avgang 2018	Tilgang 2017	Avgang 2017
Premiereserve	0	0	0	321
Tilleggsavsetninger	0	0	0	0
Kursreguleringsfond	0	0	0	0
Premiefond	0	0	0	0
Totalt	0	0	0	321
Antall kontrakter	0	0	0	0

Avgang i 2017 gjelder ett enkelt medlem som er overført til KLP.

NOTE 17 - Poster utenom balansen

Kommitert, ikke innkalt kapital vedr. investeringer i eiendomsfond/selskaper og private equity fond utgjør ved utgangen av året:

Selskap	2018	2017
Eiendomsfond/selskaper		
Profi Fastigheter IV AB	35.202	46.856
Pareto Eiendomsfellesskap	0	150.000
Pareto Eiendomsfellesskap II	0	60.000
Union Core Real Estate Fund IS	0	8.220
Private equity		
DNB Private Equity III og IV IS	94.054	114.765
Saga III, IV og VI	130.957	169.952
Saga VII	107.746	0
Storebrand International Private Equity X, XI, XII, 13, 16, 17 og 18	80.000	67.500
Argentum 2017 IS og 2018 AS	45.644	48.174
Pareto PE II	5.056	5.195
Sum kommitert, ikke innkalt kapital	498.661	670.662

NOTE 18 - Beskrivelse av pensjonsordningene

Medlemskap

TKP er pensjonsordning for Trondheim kommunes arbeidstakere som oppfyller minstekravet for medlemskap. Andre foretak som kommunen har eller har hatt eierandel i, eller som har nær tilknytning til kommunen, herunder stiftelser, kan også ha pensjonsordning i TKP.

Ved utgangen av 2018 har følgende enheter pensjonsordningen i TKP:

Enheter med aktive medlemmer:

- Trondheim kommune inkl. folkevalgte
- Personellservice Trøndelag
- Olavsfestdagene i Trondheim
- Pensjonistenes Fellesorganisasjon Trondheim
- Kong Carl Johans Arbeidsstiftelse
- Trondheim Parkering KF
- Stavne Trondheim KF
- Trondheim Havn IKS
- Trøndelag Brann- og redningstjeneste IKS
- Midt-Norge 110-sentral IKS
- Kunsthall Trondheim AS
- Kirkelig Fellestråd i Trondheim
- Stiftelsen Trondhjems Hospital
- Olavshallen AS
- Trondheim kommunale pensjonskasse
- Trondheim Kino AS (lukket ordning)
- TRV Gruppen AS (lukket ordning)
- Trondheim Renholdsverk AS (lukket ordning)
- Retura TRV AS (lukket ordning)

Enheter med kun oppsatte rettigheter og/eller pensjonister:

- Statkraft AS
- Statkraft Energi AS
- Trønderenergi Nett AS
- Statkraft Varme AS
- BUF-etat Region Midt-Norge (tidligere ansatte i Trondheim kommune)
- Trondhjems Asylselskap
- Berg barnehage
- Svartlamoen boligstiftelse

Som medlemmer av TKP regnes alle ansatte i Trondheim kommune og tilknyttede enheter. Unntatt fra medlemskap er ansatte som ved tiltredelsen har mindre enn 3 år igjen til oppnådd aldersgrense for stillingen, og lærere og sykepleiere som er innmeldt i henholdsvis Statens pensjonskasse og KLP. Pensjonskassen driver også vedtektsfestet pensjonsordning for kommunens politisk valgte tillitsmenn. Denne ordningen gjelder kun opptjening til og med 2013, og allerede opptjente rettigheter og løpende pensjoner pr. 31.12.2013 reguleres videre etter ordinære regler. De politisk valgte tillitsmenn ble meldt inn på ordinære vilkår fra 1.1.2014.

Pensjonsytelser

Som offentlig tjenestepensjonsordning garanterer TKP en alderspensjon på 66 prosent av lønn (ytelsesordning), inntil 12 ganger folketrygdens grunnbeløp ved full opptjening. Full opptjening oppnås etter minimum 30 års medlemskap. I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonsytelsene uførepensjon, ektefellepensjon og barnepensjon. Arbeidstakerne betaler selv 2 % av pensjonsgrunnlaget i pensjonspremie.

Avtalefestet pensjon (AFP) er en tariffestet arbeidsgiverpensjon som beregnes og utbetales av pensjonskassen, men som i sin helhet finansieres av arbeidsgiver. Begrunnelsen for dette er at pensjoner der ansatte uavhengig av pensjonsalder selv kan velge pensjoneringstidspunkt, ikke er å anse som forsikringsbar ytelse.

Ved fratreden uten rett til straks begynnende pensjon, gir 3 års medlems tid eller mer en oppsatt rett til fremtidig pensjon. Pensjonsutbetalingene reguleres i takt med folketrygdens grunnbeløp. Pensjonene fra TKP samordnes med andre offentlige pensjons- og trygdeytelser i henhold til lov om samordning av 1957 med tilhørende forskrifter.

TKP har inngått overføringsavtale med Statens Pensjonskasse og de øvrige pensjonsordningene i kommunal sektor. Avtalen sikrer at arbeidstakere som har vært medlem av flere offentlige pensjonsordninger, får pensjon fra siste ordning som om de hele tiden har vært medlem av en og samme ordning. Overføringsavtalens Sikringsordning skal sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos arbeidsgivere som opphører. Administrasjon av Overføringsavtalen og Sikringsordningen finansieres av arbeidsgiver ved egen avgift.

Utviklingen i pensjonsbestanden:	Antall 2018	Antall 2017	Endring
Aktive	13.357	13.160	197
Oppsatte med rett	6.622	6.337	285
Oppsatte uten rett *	23.545	22.200	1.345
Sum aktive og oppsatte	43.524	41.697	1.827
Alderspensjon	4.779	4.442	337
AFP og tidligpensjonister	501	463	38
Uførepensjon	2.253	2.228	25
Ektefellepensjon	823	827	-4
Barnepensjon	42	45	-3
Aktuelle pensjonister i alt	8.398	8.005	393
Totalt antall	51.922	49.702	2.220

* Oppsatte uten rett inneholder personer med tjenestetid mindre enn 3 år.

NOTE 19 - Virkningen av endringer i forutsetninger

Det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget følger dødelighetsforutsetningene i K2013 med sikkerhetsmarginer som angitt av Finanstilsynet. Fra 1. januar 2015 er det benyttet ny uføretariff (KFSU2015) som er basert på uføreefaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP FS som aktuar. Grunnlagsrenten var 2,54 % i 2018.

- Reduseres dødeligheten med 10 % vil netto premiereserve i pensjonskassen øke med 239 mill. kr. (2,2 %)
- Økes uførehypigheten med 20 % vil netto premiereserve i pensjonskassen øke med 46,8 mill. kr. (0,43 %)

En reduksjon i dødeligheten med 10 % betyr at en nyfødt vil leve ca 1 år lengre enn i dag, og en 67-åring vil leve ca. 0,8 år lengre enn i dag. En økning av uførehypigheten med 20 % vil si at antall nye uføretilfeller øker med 20 %.

NOTE 20 - Transaksjoner med nærstående parter

Trondheim kommunale pensjonskasse ble opprettet 1.1.1913 av bystyret i Trondheim. Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmene og deres etterlatte.

Pensjonskassen er en selvstendig juridisk enhet med egen regnskapsføring. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens og konsernenhetenes midler, og hefter ikke for deres forpliktelser. 5 av 7 styremedlemmer utnevnes av Trondheim bystyre.

Total kjernekapital innskutt av Trondheim kommune utgjorde 1136,7 mill. kr. ved inngangen til 2018. I mai 2018 ble pensjonskassen tilført 30,9 mill. kr. i kjernekapitalinnskudd slik at totalt kjernekapitalinnskudd ved utgangen av 2018 utgjorde 1167,6 mill. kr.

Trondheim kommunale pensjonskasse tok opp et ansvarlig lån på 100 mill. kr. fra Trondheim kommune i november 2016. Lånet løper til en årlig fast rente på 4,20 %, og det er kostnadsført rente med 4,2 mill. kr i 2018, jfr. note 28. Premiefondet er tilført 2,0 % garantert rente (samt overskudd på avkastningsresultatet i 2017) med til sammen ca. 2,5 mill. kr i 2017, og ca. 2,4 mill. kr i 2018. Premiefondet ved utgangen av 2018 utgjør 183,1 mill. kr. mot 148,6 mill. kr. ved utgangen av 2017, jfr. note 8.

Trondheim kommunale pensjonskasse ble tilført kjernekapital i form av eiendom (tingsinnskudd) i 2013, og eiendommene leies ut til Trondheim kommune på en 50 – års leieavtale. I henhold til leieavtalen er leietaker ansvarlig for forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene. I 2018 har Trondheim kommune betalt en leie på 19,9 mill. kr mot 19,6 mill. kr. i 2017.

Fordringer på og investeringer i verdipapirer utstedt av foretak pensjonskassen er opprettet for framgår av note 2.

Pensjonskassen er fakturert for innkjøp av IKT-tjenester inkl. telefoni fra Trondheim kommune i 2018 og 2017 med henholdsvis 257 og 337 (1000 NOK).

TKP ivaretar tjenstepensjonsordningen for ansatte i Trondheim kommune, og Trondheim kommune må følgelig betale arbeidsgiverdelen av pensjonspremien. Nødvendig forsikringsteknisk premie beregnes av TKPs aktuar, og fastsettes av styret i TKP i samsvar med aktuars anbefaling. Forfalte brutto premier består av:

	2018	2017
Arbeidsgivernes tilskudd:		
Normalpremie fratrukket arbeidstakerandel (9,10 %)	430.667	405.846
Avregning ikke-forsikringsbare ytelser	-18.524	7.083
Reguleringspremie	320.000	225.000
Refusjoner for AFP og bevilgningspensjoner	76.398	72.587
Rentegarantipremie	15.500	15.000
Arbeidstakernes medlemsinnskudd (2,00 %)	93.376	89.228
Sum forfalt premie	917.417	814.743

NOTE 21 - Finansiell risiko knyttet til finansielle instrumenter

Den finansielle risiko i pensjonskassen er knyttet til evnen til å innfri den årlige avkastningsgarantien. I tillegg skal pensjonskassen kunne tåle betydelig markedsfall uten å komme i konflikt med kravene til solvensmargin, og ha en forsvarlig risikostyring. TKP har valgt en forvaltningsstrategi som søker å utnytte at aktivaklassene normalt svinger noe i utakt, slik at det kan oppnås høyere totalavkastning til moderat risiko. Kollektiv- og selskapsporteføljene forvaltes under ett, og består primært av rentebærende investeringer inkludert obligasjoner som holdes til forfall (og måles til amortisert kost). For øvrig består porteføljen av norske og internasjonale aksjer inkl. unoterte eiendomsaksjer og private equity. I tillegg er det investert i eiendom og absolutte avkastningsfond (hedgefond).

De ulike aktiva er i ulik grad utsatt for finansiell risiko. Hovedformene for finansiell risiko er kredittrisiko, markedsrisiko inkl. rente- og eiendomsrisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko.

Kredittrisiko

Med kredittrisiko menes at en utsteder av et verdipapir eller en lånekunde ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser. Pensjonskassen følger i denne forbindelse bl.a. forskrift om pensjonsforetaks bestemmelser om kapitalforvaltningen, herunder 4 %-begrensningen mot enkeltutsteder. Den største utstedergruppen i obligasjonsporteføljen er norske banker med god kapitaldekning. For øvrig reduseres denne risikoen ved at det i begrenset grad investeres direkte i obligasjoner med høy kredittrisiko.

Markedsrisiko (inkl. eiendoms-, rente- og valutarisiko)

Den aktivaklassen som er mest utsatt for markedsrisiko er aksjer. Aksjemarkedsrisikoen søkes redusert gjennom en balansert sammensetning av egenkapitalinstrumenter med ulik risikoprofil. Eiendomsrisiko er risiko for verdiendring på eksponering i fast eiendom.

Renterisiko er risiko for verdiendring på rentebærende instrumenter som følge av endringer i det generelle rentenivået. Dessuten kan kredittspredene (krav til avkastning utover det generelle rentenivået) øke. I tillegg til endringer i det generelle rentenivået og kredittspread avhenger verdiendringen av durasjonen (gjennomsnittlig løpetid på kontantstrømmene) på plasseringene. Pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi inneholder fastsatte rammer for akseptabel renterisiko.

Valutarisiko er risiko for verdiendringer som følge av svingninger i valutakursene. For egenkapitalinstrumenter utgjør slik risiko normalt en mindre del av den totale svingningsrisikoen, og utgjør normalt en betydelig større del av den totale svingningsrisikoen for renteinstrumenter. Pensjonskassen valutasikrer derfor normalt investeringer i utenlandske rentepapirer. Pga. relativt svak norsk krone valutasikres p.t. mellom 50 % og 100 % av utenlandske aksjeinvesteringer. Den gjenværende valutarisikoen er en del av pensjonskassens generelle diversifiseringsstrategi.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at posisjoner ikke lar seg realisere innen en gitt frist uten betydelig prisnedslag. Hoveddelen av pensjonskassens investeringer kan realiseres i løpet av kort tid. De minst likvide plasseringene (unoterte aksjer og alternative plasseringer) utgjør en såpass begrenset del av pensjonskassens totale forvaltningskapital at pensjonskassens totale likviditet anses som meget god.

Stresstesting

Pensjonskassen gjennomfører stresstester i samsvar med anbefaling fra Finanstilsynet. Stresstest II basert på bokførte verdier viser følgende (alle beløp i mill. kr.):

	2018	2017
Renterisiko (+1,50 %)	138	133
Aksjerisiko (-20 %)	601	498
Eiendomsrisiko (-12 %)	172	132
Valutarisiko (-12 %)	75	68
Spreadrisiko (basert på rating/durasjon)	161	182
Diversifiseringsgevinst - markedsrisiko	-247	-231
Markedsrisiko - netto	900	782
Forsikringsrisiko	159	153
Motpartsrisiko	8	11
Diversifiseringsgevinst – total risiko	-112	-110
Samlet tapspotensial/risiko	955	837
Overskytende kjernekapital og annen relevant bufferkapital	2.046	2.052
Bufferkapitalutnyttelse	47 %	41 %

Finanstilsynet har uttalt at bortfallet av kapitaldekningskravet fra 1. januar 2016 ikke gir grunnlag for økt risikotaking. Pensjonskassen gjennomfører stresstest II med rapportering til styret hver måned.

TKPs fremste risikomål er stresstest I, og bufferkapitalen etter stresstest I ved utgangen av året var:

Bufferkapital (mill. kr.)	2018	2017
Innskutt egenkapital	1.168	1.137
Opptjent egenkapital	15	-9
Risikoutjevningfond	131	81
Evigvarende ansvarlig lån	100	100
Tilleggsavsetninger	597	651
Kursreguleringsfond	689	738
Justering i avsetninger ved overgang til markedsverdier	364	1
Risikoreduserende effekt i beste estimat ved død og uførhet	83	81
Merverdier porteføljer til amortisert kost	64	137
Totalt	3.210	2.917

Økt bufferkapital skyldes hovedsakelig justering i avsetninger ved overgang til markedsverdier.

Tapspotensialet ved utgangen av året var:

Samlet tapspotensial/risiko (mill. kr.)	2018	2017
Renterisiko	227	120
Aksjerisiko	1.011	1.020
Eiendomsrisiko	359	275
Valutarisiko	156	142
Kredittrisiko	646	620
Konsentrasjonsrisiko	28	3
Diversifiseringsgevinst - markedsrisiko	-536	-385
Forsikringsrisiko	620	392
Motpartsrisiko	13	19
Operasjonell risiko	52	52
Diversifiseringsgevinst - totalrisiko	-388	-270
Totalt	2.188	1.988

Dette gir en bufferkapitalutnyttelse på 68 % (var også 68 % ved utgangen av 2017), og er innenfor kapitalforvaltningsstrategiens målsetting for stresstest I.

Fra 01.01.2019 er det innført et nytt bindende kapitalkrav for pensjonskasser (solvenskapitaldekning). De viktigste endringene fra stresstest I er:

- reduksjon av kapitalkravet med 15 % pga. den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt
- tidsverdien av rentegarantien inkluderes ikke i beregning av beste estimat
- den risikofrie rentekurven volatilitetsjusteres for beregning av beste estimat

Solvenskapitaldekningen er definert som ansvarlig kapital delt på solvenskapitalkravet, og må minimum være 100 %. De kvantitative plasseringsbegrensningene i kapittel 4 i forskrift om pensjonsforetak er opphevet fra samme tidspunkt. I all hovedsak er beregningen i det nye kapitalkravet som vist ovenfor, men med følgende vesentlige korreksjoner. Solvenskapitalkravet utgjør 1.877 mill. kr (15 % reduksjon pga. utsatt skatt), og den ansvarlige kapitalen er lik 3.270 mill. kr. Dette innebærer en solvenskapitaldekning på om lag 173 % pr. 31.12.2018 (ansvarlig kapital delt på solvenskapitalkravet).

NOTE 22 - Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi over resultatet

De finansielle instrumentene er klassifisert i tre ulike nivåer/klasser.

Nivå 1: Noterte priser i aktive markeder

Nivå 2: Ikke børsnoterte, observerbare priser enten direkte gjennom en markedsplass, eller indirekte gjennom innhentede priser

Nivå 3: Priser som ikke bygger på observerbare markedsdato.

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Noterte norske aksjer	91.941	0	0	91.941
Aksjefond	0	2.243.660	0	2.354.221
Hedgefond	0	0	190.471	79.910
Unoterte eiendomsaksjer/fond	0	0	1.146.916	1.146.916
Private equity	0	0	413.629	413.629
Sum aksjer og andeler	91.941	2.243.660	1.751.016	4.086.616
Obligasjonsfond	0	1.088.122	0	1.088.122
Obligasjoner	2.742.720	1.830.924	285.899	4.859.543
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	2.742.720	2.919.046	285.899	5.947.665
Utlån og fordringer	0	532.099	0	532.099
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	2.834.661	5.694.805	2.036.915	10.566.380

Børsnoterte sertifikater og obligasjoner er plassert i nivå 1. Sertifikater og obligasjoner notert på Alternativ Bond Market (ABM) er plassert i nivå 2. Unoterte obligasjoner er klassifisert i nivå 3.

Når det gjelder unoterte eiendomsaksjer og private equity baseres verdsettningen på siste rapporterte kurser fra forvalterne. Verdifastsettelsen vil derfor normalt være et kvartal forsinket. For aksjer, aksjefond, sertifikater og obligasjoner benyttes offisielle ligningskurser.

Note 23 - Investerings eiendommer

Trondheim kommunale pensjonskasse fikk tilført 286.500 (1.000 NOK) i ny kjernekapital pr. 01.11.2013 i form av tre bygårder. Verdien inkl. realavkastningskrav ble fastsatt ved takst av to uavhengige meglere (Eiendomsmegler 1 Næringseiendom og BER Verdivurdering AS). Bygårdene leies ut til Trondheim kommune på en 50 – års leieavtale. I henhold til leieavtalen er leietaker ansvarlig for forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene. Årlig leie reguleres med 100 % av KPI. Trondheim kommune har rett til å kjøpe tilbake eiendommene til KPI-regulert kostpris når som helst i løpet av leieperioden. Eiendommene benyttes ikke av Trondheim kommunale pensjonskasse.

Eiendommene regnskapsføres til virkelig verdi i henhold til årsregnskapsforskriften § 3-4 og IAS 40. Verdsettningen er basert på diskontering av fremtidige kontantstrømmer fra den langsiktige leiekontrakten med Trondheim kommune. Både ved etablering av leiebeløpet i leieavtalen ved overføringen 01.11.2013 og ved verdsettelsen pr. 31.12.2013 er det anvendt et realavkastningskrav på de tre eiendommene på henholdsvis 5,8 %, 6,0 % og 6,2 % i samsvar med vurdering av uavhengig megler. Ved hvert senere årsskifte har uavhengig megler vurdert realavkastningskravet isolert sett til å være noe lavere, men dette anses ikke relevant for verdsettelsen pga. bestemmelser i leieavtalen med Trondheim kommune. Det ble ikke foretatt noen verdiregulering i 2013. Verdireguleringen i årene deretter er lik den prosentvise endringen i leieinntekt siden Trondheim kommune har rett til å kjøpe tilbake eiendommene til KPI-regulert kostpris når som helst i løpet av leieperioden. Dette innebærer at samme realavkastningskrav er lagt til grunn for verdsettelsen i alle år etter ervervet av eiendommene. Mottatt leieinntekt fra Trondheim kommune i 2018 og 2017 er henholdsvis 19.910 og 19.612 (1.000 NOK). Det har ikke påløpt driftskostnader vedr. investeringseiendommene siden leietaker dekker alle kostnader inkl. kommunale avgifter og forsikringer.

Utviklingen i verdi av investeringseiendommene gjennom året har vært som følger:

	Investeringseiendommer
Anskaffelsesverdi før 2018	293.663
Verdiregulering tidligere år	28.542
Inngående balanse	322.205
Tilgang	0
Avgang	0
Verdiregulering i regnskapsåret	9.988
Utgående balanse	332.193

NOTE 24 - Investeringer som holdes til forfall

Debitorkategori	Pålydende verdi	Kostpris	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Gjenstående amortisering
Obligasjoner med fortrinnsrett	140.000	143.315	142.241	154.912	-2.241
Senior bank/finans	487.000	486.378	487.310	502.819	-310
Kommuner	100.000	106.622	104.511	105.628	-4.511
Statsforetak	50.000	50.000	50.000	53.295	0
Andre utstedere	1.163.000	1.171.025	1.166.967	1.208.891	-3.967
Sum	1.940.000	1.957.340	1.951.029	2.025.545	-11.029
Opptjente, ikke forfalte renter			46.422		
Sum investeringer som holdes til forfall			1.997.451		
Herav selskapsporteføljen			190.757		
Herav kollektivporteføljen			1.806.694		

Rentedurasjonen i hold til forfall porteføljen ved utgangen av 2018 var 4,3 år.

NOTE 25 - Obligasjoner og obligasjonsfond

Debitorkategori	Pålydende verdi	Kostpris	Balanseført verdi
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.464.000	1.478.286	1.480.885
Senior bank/finans	1.349.000	1.350.470	1.354.038
Kommuner	1.636.000	1.642.231	1.643.449
Statsforetak	100.000	100.000	99.750
Andre utstedere	262.059	262.059	263.098
Sum	4.811.059	4.833.045	4.841.219
Opptjente, ikke forfalte renter			18.324
Sum obligasjoner - enkeltpapirer			4.859.543
Obligasjonsfond			
Arctic Return		226.543	248.817
Danske Invest Global Realrente Obligasjon		199.288	199.983
DNB Obligasjon 20 (IV)		536.159	528.520
Pareto Global Corporate Bond D		107.054	110.801
Sum obligasjonsfond		1.069.044	1.088.122
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning			5.947.665
Herav selskapsporteføljen			568.002
Herav kollektivporteføljen			5.379.663

Rentedurasjonen i porteføljen av enkeltpapirer og obligasjonsfond ved utgangen av 2018 var henholdsvis 1,4 år og 2,6 år. Den samlede rentedurasjon av obligasjoner og obligasjonsfond var 1,6 år.

NOTE 26 - Utlån og fordringer til amortisert kost (obligasjoner med pant)

Debitorkategori	Pålydende verdi	Kostpris	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Gjenstående amortisering
Andre utstedere	894.532	895.379	895.215	885.354	-683
Sum	894.532	895.379	895.215	885.354	-683
Opptjente, ikke forfalte renter			18.038		
Sum investeringer som holdes til forfall			913.253		
Herav selskapsporteføljen			87.216		
Herav kollektivporteføljen			826.037		

Rentedurasjonen i porteføljen av obligasjoner med pant i fast eiendom pr. 31.12.2018 var 6,4 år.

Pensjonskassen har inngått to aktiv forvaltningsavtaler med Pareto Alternative Investments (PAI) hvor PAI har fått fullmakt til på pensjonskassens vegne å investere i obligasjoner med pant i næringseiendom hvor det ved årsskifte gjenstår henholdsvis 38 mill. kr. og 54 mill. kr.

Under forvaltningsavtalene med PAI er det inngått to avtaler om kjøp av nyutstedte obligasjoner med pant i fast eiendom på til sammen ca. 54 mill. kr med utøvelse av kontraktene i 2019 og forfall i 2022 og 2023.

NOTE 27 - Finansielle derivater

Klassifisert som omløpsmidler/forpliktelser	Pålydende i utenlandsk valuta	Eiendel	Forpliktelse
Valutaavtale SEK	182.000	0	-7.080
Valutaavtale EUR	20.000	0	-5.254
Valutaavtale USD	83.000	0	-20.642
Sum		0	-32.976

De inngåtte valutaterminavtalene (salg av utenlandske valuta) gjelder sikring av aksjeporteføljen i utenlandsk valuta gjennom 3-måneders terminkontrakter pr. 31.12.2018.

NOTE 28 - EVIGVARENDE ANSVARLIG LÅN

TKP tok opp et evigvarende ansvarlig lån fra Trondheim kommune 11. november 2016 med en fast årlig rente lik 4,20 %, frem til en eventuell endring av vilkårene første gang ti år etter utbetalingsdato. TKP har innløsningsrett (call) til pari kurs første gang ti år etter låneopptak, og deretter hvert tiende år. Den årlige fastrenten består av 10-års swaprente på 1,65%, og en kredittmargin på 2,55%. Lånet skal etter hver ubenyttede innløsningsrett gis de markedsvilkår som da gjelder, dog slik at kredittmarginen maksimalt kan være 1,00 prosentpoeng høyere enn den opprinnelige kredittmarginen. Kostnadsført rente i 2018 utgjør 4,2 mill. kr.

NOTE 29 - REASSURANSE

TKP har tegnet reassuransekontrakt, Catastrophe Excess of loss Reinsurance. Forsikringen dekker inntil 100 mill. kr. pr. definert hendelse, og begrenses til to slike hendelser pr. kalenderår. Egenandelen pr. hendelse er 10 mill. kr.

NOTE 30 – INNSKUTT EGENKAPITAL

All innskutt egenkapital er innbetalt av Trondheim kommune

Trondheim kommunale Pensjonskasse

FORSIKRINGSTEKNISK OPPGJØR 31.12.2018

BESKRIVELSE	ANTALL		RESERVE	
	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018
Aktive	13 160	13 357	3 595 931 197	3 754 466 324
Fratrådte med rettighet	6 337	6 622	1 151 147 730	1 203 685 270
Fratrådte uten rettighet *	22 200	23 545	85 183 172	95 519 400
Sum aktive og fratrådte	41 697	43 524	4 832 262 099	5 053 670 994
Alderspensionister	4 442	4 779	2 559 877 751	2 853 782 869
AFP og tidligpensjonister	463	501	372 651 241	415 136 230
Ektefellepensjonister	827	823	389 901 463	399 633 117
Barnepensjonister	45	42	10 453 787	9 745 261
Uførepensjonister	2 228	2 253	1 644 088 124	1 628 212 993
Sum pensjonister	8 005	8 398	4 976 972 366	5 306 510 470
Totalt	49 702	51 922	9 809 234 465	10 360 181 464
Administrasjonsreserve			281 525 029	310 805 444
IBNR-avsetning			200 000 000	200 000 000
Sum premiereserve			10 290 759 494	10 870 986 908
Samlet pensjonsgrunnlag for aktive medlemmer			4 487 191 068	4 645 719 445
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for aktive medlemmer			341 000	348 000
Medianlønn blant aktive medlemmer			366 000	372 000
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for 100% aktive medlemmer			461 000	469 000
Medianlønn blant 100% aktive medlemmer			443 000	449 000

* Fratrådte uten rettighet inneholder personer med tjenestetid mindre enn 3 år.
Det er kun avsatt reserve for disse dersom de har fratrudd etter 31.12.2005.

KLP Forsikringservice AS
Et selskap i KLP-konsernet AS
Orgnr: 967 696 676
Foretaksregisteret

KLP Forsikringservice AS
Dronning Eufemias gate 10
Pb. 400 Sentrum,
0103 Oslo

Kontaktinformasjon
amfinn.osmundsvaag@klp.no
linda.elisabeth.johansen@klp.no
erik.falk@klp.no

KLP Forsikringservice AS

Trondheim kommunale pensjonskasse
Att: Helge Rudi
helge.rudi@trondheim.kommune.no

Bergen 20. mars 2019

Aktuarerklæring

Trondheim kommunale pensjonskasse - 2018

Under henvisning til det fremlagte regnskapet for 2018 bekreftes det at de forsikringstekniske avsetninger er foretatt i samsvar med gjeldende beregningsgrunnlag som spesifisert i forsikringsvirksomhetsloven § 3-9 Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser.

For dødelighet og sivilstandselementer er benyttet det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget K2013 fastsatt av Finanstilsynet med utgangspunkt i en utredning fra Finans Norge.

For uførhet er det benyttet et eget grunnlag, KFSU2015, basert på uføreerfaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP Forsikringservice som aktuar.

Pristariffene er meldt Finanstilsynet som angitt i forsikringsvirksomhetsloven § 3-7 Meldeplikt og tilsyn med pristariffer.

Med vennlig hilsen
For KLP Forsikringservice AS

Arnfinn Osmundsvaag
Ansvarshavende aktuar KLP FS

KLP Forsikringservice AS
Et selskap i KLP-konsernet AS
Orgnr: 967 696 676
Foretaksregisteret

KLP Forsikringservice AS
Dronning Eufemias gate 10
Pb. 400 Sentrum,
0103 Oslo

Kontaktinformasjon
arnfinn.osmundsvaag@klp.no
linda.elisabeth.johanseng@klp.no
enik.falk@klp.no

KPMG AS
Sjøgangen 6
7010 Trondheim

Telephone +47 04063
Fax +47 73 80 21 20
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til styret i Trondheim kommunale pensjonskasse

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Trondheim kommunale pensjonskasses årsregnskap som viser et overskudd på TNOK 85 180. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity

Statsautoriserede revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Offices in

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Ålta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodo	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Alesund

å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Trondheim, 20. mars.2019
KPMG AS

Sverre Einersen
Statsautorisert revisor

Trondheim kommunale pensjonskasse

pe3721 • april 2019

